

SETMANARI DEFENSOR DELS INTERESSOS DE LA COMARCA Y PORTAVEU DEL
CENTRE CATALANISTA.

Lo disgust produhit per la incompreensible conducta de la Diputació provincial de Barcelona en l' assumpto importantíssim de la creació y sosteniment d' una càtedra de Dret català, càtedra de tantíssima necessitat, com ho han regonegut l's moltes associacions que 's dirigiren á la Diputació, preguntli que festejare un acort afirmatiu á aquella proposició, no ha pogut passar encara, y pel contrari, cada día que passa 'ns sentim avergonyits de que ocupin la casa de la *generalitat* y discuteixin en lo saló de Sant Jordi, gent que, pitjor que gent forastera, son cataláns que 's donan de menos de esserho. Y lo que es pitjor de tot aixó, es que la votació s' ha perpetrat ab engany, puig la major part dels diputats provincials havian fet creure avans que sa conducta seria molt diferenta de lo que després han demostrat.

Lo mes desconsolador en l' assumpto, es la unanimitat dels representants dels diferents partits. La Diputació 's compón de conservadors, de fusionistas y de posibilistas; la unió, l' acort entre las diferents fraccions, que no 's consegueix may, quant se tracta d' una cosa bona pera 'l país, s' ha conseguit desseguida sense cap esfors al tractarse de negar una aspiració de Catalunya; al tractarse de posar á Catalunya als peus dels senyors de Madrid. Valent amor á la patria han demostrat los conservadors, fusionistas y castelarins units!

La culpa qui la te principalment, no 'ns cap lo menor dupte, es lo president de la Diputació. Nosaltres, no direm, com algú ha pensat, si ho ha fet per no donar gust á algún altre conservador important de Barcelona, al que ha demostrat no poguer veure de que tirés endevant lo pensament, y se 'n hauria alegrat per esser decidit defensor del Dret catalá; pero per una causa ó altra de la seva omnímoda voluntat dependia, puig los conservadors de la Diputació l' haurían tots obehit.

Pero si culpa y gran te 'l President, culpa y gran tenen tots les diputats provincials y especialment los conservadors. Vaja una enteresa com han demostrat! Vaja una garantia que son pera la pátria, uns diputats que s'espantan davant la voluntat d'un home, y permeten que 's cometi una atrocitat com aquella sense que ningú gosi aixecar la veu pera oposars'hi, ni sisquera pera demanar votació nominal á fi de que 'l país sápig a quins volen ser declaradament los seus butxíns! Quins caràcters! Quina energia y dignitat! Los diputats joves, sobre tot, han fet un paper lluhit. Propi de la juventut es la generositat y com á conseqüencia d'ella, atendre mes als interessos del país que á certas conveniencias personals; pero 'l joves diputats conservadors han demostrat no tenir reparo en sacrificarho tot al seu president.

Ab tot aixó 's prova una vegada més lo que tantas vegadas hem dit, que no es possible esser catalanista y conservador á la vegada. Perqué ho hem dit, los conservadors s'han enfadat molt sovint. Ignocents ó.... ó una cosa pitjor! Ara hem de dirho als socis de la Joventut conservadora, que deyan que un de sos lemas era 'l regionalisme; ara hem de dirho als senyors de *La Dinastia*, que un día 'ns digueren que estavem atacats de *Castellanofobia*, ó alguna cosa aixís; com s'arregla pera combinar son regionalisme ab l'atentat de *lesa patria* de la diputació provincial? Encara pretendrán dirse catalanistas després d'aixó? Encara hi haurá qui digui que 's pot servir á Catalunya y á Cánovas, olvidant que ja es vell lo de que no 's pot servir á dos senyors?

Als de *La Dinastia* sobre tot, no tenim mes que dirlos una cosa: lo seu actual director, senyor Elías de Molíns, essent diputat provincial, fou qui proposá la creació d'una cátedra de dret catalá. Ara la diputació composta d'amichs seus l'ha rebutxada de la manera mes ignominiosa; y 'l senyor Elías no té una paraula pera protestarne. La seva dignitat, lo seu amor propi, se n'ha anat ab l'acta que á favor seu ha enviat lo senyor Planas al Congrés de diputats.....

Sigui com ells han volgut. Vagi apurant Catalunya lo cálzer plé de fel que als llavis li portan sos mateixos fills. Gracias, senyors diputats conservadors fusionistas y possibilistas; gracias, pseudo regionalistas traidors á la patria; gracias liberals de *boquilla*, que vos acointeu ab tenir la llibertat de cridar ¡visca en

Castelar! quan en Castelar políticament es mort de totes maneres..... Gracias per lo econòmichs que sou, per haver volgut escatimar uns quants centenars de pessetas que llenseu pera unas carreras de cavalls ! Gracias pera vostre afany d' imitar á la Diputació provincial de Madrid, gran organitzadora de corridas de toros.....

Pero al mateix temps que tots los que havem demanat á la diputació provincial de Barcelona que fassi una vegada á la vida una cosa bona, li donem las gracias per sa patriòtica (sic) conducta, creyém que fora debilitat de caràcter en las associacions y periòdichs que ho havem demanat, deixar de fer constar una solemne protesta; y per aquest motiu nosaltres per la nostra part protestem de la humillació que á Catalunya y al dret catalá ha fet sufrir la diputació provincial, negantse á crear la cátedra demanada, única-ment pera no desagradar á la gent de Madrid.

Deu vulga que arribin dias millors, en que la patria no tingui de avergonyirse de sos propis fills. Veritat es que sols ho son á mitjas, per estar engendrats mes aviat per la política madrilenya!

(De *La Renaixensa.*)

OBSERVACIONS ATMOSFÈRICAS.—VEGETACIÓ.

MAIG DE 1891.

Atmósfera.—Baròmetro.—La oscilació que marcà en lo passat mes variá dels 724 als 738 milímetros, estant en la major part de sos dias á 733, número corresponent al pur Variable que de veras dominá.

Termómetro.—De 10° á 26° marcá lo termómetro en lo passat mes, essent casi en sa major part 12° y 20°, temperatura la mes suau, propia de primavera.

Cel.—Se presentá seré en set dias, nuvol en cinch y del tot variat en los restants.

Pluja.—Com á bon Maig ploqué en 16 dias y en alguns ab la major intensitat coneguda.

Tronadas.—S' han ja deixat sentir en lo passat mes las tronadas, alguna de forta tempesta, acompanyant á descargas eléctricas que ocasionaren desgracias y molts sustos.

Vents.—Lo ponent y sagarrench han dominat lo mes y sobre tot lo darrer ab bastant intensitat.

Vegetació.—Los conreus y sembrats han vingut ab la abundancia de pluja del mes passat y s' han ufanat los sembrats vertint á la natura de l' encantadora verdor de primavera. Los blats á pesar dels molts encontres se han molt adobat. Los fenchs se han segat y recullit, ab relatiu bon estat. Las hortalissas un poch atrassadas, pero se presentan ab molt de vigor. Los boscos y los prats també s' han vestit de gala y ab sas flors y fullas, tot arbre, arbusto y herbeta han contribuít al encant primaverat que en nostra encontrada es del tot encisador.

Varietats.

LO CARRADÓ AMPURDANÉS (1)

I

De bon just lo sol llambrega
ja de peu som al llindá,
net de cor y á punt de brega,
com bon fill del Ampurdá.
Ab ma esposa encodormida
dexo 'l meu fillet jolú,
com l' aucella amorosida
deixa 'ls moixonets al niu.
Tot cofoy emprench la vía
que 'l *tinar* m' está esperant:
tot solet.... ¡ s' anyoraría
seus tenirme á mí al devant !

Deu nos do salut y feyna
y un raig de fè per mirall.
¡ Ay d' aquell que aborreix l' cyna
del treball !

II

Les deu hores que feynejo
volan com un pensament;
l' endaurada sort no envejo;

---

(1) Poesía premiada en lo certámen de la Joventut [Católica de Barcelona, 4890.

sols l' *estoi*x me fa content.
 No he sentit may la frisansa
 que á tants homes fa penar.....
 sols me mou l' enamoransa
 que m' uní un jorn en l' altar.
 Les *palies* que rossejan
 son per mí cargolets d' or;
 quan hi ha un jorn que no 'm voltejan
 ¡qué anyorat se 'm queda 'l cor !

Deu nos dó salut y feyna
 y un raig de fè per mirall.
 ¡ Ay d' aquell que aborreix l' eyna
 del treball !

III

Festiu jorn de la setmana
 sempre 'l vull santificar:
 quan l' Esglesia m' ho demana
 lo bon fill l' ha d' escoltar.
 Dematí, quan s' ou pausada
 del sagrat bronze la veu,
 ab ma esposa y la maynada
 prop l' altar nos trobaréu.
 Sants quefers no 'm afexugan,
 que 'l sé honrat m' es gran honor;
 los mals vicis no 'm subjugan,
 vull la pau dintre 'l meu cor.

Deu nos do salut y feyna
 y un raig de fè per mirall.
 ¡ Ay d' aquell que aborreix l' eyna
 del treball.

IV

Compartesch la ditxa mía
 treballant en nom del Cel;
 en ma ilar la pau hi nía,

no s' hi engendra lo recel.
 De mí encara n' es prendada
 lo meu àngel, ma muller,
 y m' amoxa ajogassada
 com á un infantó rioler.
 No l' enveja mellor vida,
 no preté més rieh tresor:
 dels meus llabis la mentida
 no ha marcit may lo rencor.

Deu nos dó salut y feyna
 y un raig de fè per mirall.
 ¡ ay d' aquell que aborreix l' cyna
 del treball !

V.

Quan mon fill deix los follies
 vull que ab mí vinga al tinar:
 vull que bregue entre *palies*
 com son pare va bregar.
 A sé honrat y bon patrici
 jo 'l camí li ensenyaré:
 dels abims que entranya 'l vici,
 ple d' amor l' apartaré.
 Y quan l' astre de ma vida
 ja finesca 'l seu camí,
 ma muller amorosida
 y 'l meu fill dirán ab mí:

Deu nos dó salut y feyna
 y un raig de fè per mirall.
 ¡ Ay d' aquell que aborreix l' cyna
 del treball !

RAMÓN MASIFERN,

Aniversari de la jornada del Bruch á Manresa.

——
 Solemmissima, grandiosa y en un tot digne de la importancia

de la memorable gesta á que anava dedicada ha resultat esser la festa commemorativa de la gloriosa batalla del Bruch.

Lo dissapte á la nit aparegueren vistosamente adornats é il·luminats ab llum eléctrica los balcons del « Centre de la Pau » ó sia 'l centre del Somatent de Manresa. Entremitj del vert fullatje de llorer y roure, s' hi veyan riquíssims cortinatjes y damassos sobre 'ls que hi campejavan escuts ab las barras catalanas formant vistosas panoplias ab pedrenyals, fusells, trabuechs, pistolas y altres armas d' aquella época, junts ab aixadons, arpias, destrals y demés eynas de pagés.

Lo carrer de Sobreroca ahont hi ha l' esmentat centre se veyá plé de nombrosa gentada que contemplava admirada lo magnífich cop de vista que presentava la fatxada del « Centre de la Pau » davant del qual s' hi situá una nutrida orquesta y 'l Coro de Sant Joseph » que cantoná himnes patriòtics alusius á la festa, essent aplaudit frenéticament pels entussiasmas manresans que ab relligiós silenci escoltaván aquellas armonías patrióticas.

Lo diumenge, á las nou del matí, al toh de somatent que brandavan las campanas de nostra Basílica de Santa Maria de la Seu, tots los individuos que forman lo somatent de nostra ciutat, sortiren de sas casas, reunintse en lo « Centre de la Pau » desde ahont manats pels digníssims cabos y subcabos senyor de Auguet, Vallés, Solá, Camins, Viñas, Prunés y altres quals noms no recordo, formant duas llargas fileras se dirigiren á casa la ciutat, arrivant al poch rato l' Excm. Sr. D. Gregori Valencia, General Sub-inspector del Cós de Somatents Armats de Catalunya, acompanyat de son ajudant, del Sr. Comandant Militar y altres senyors gefes y oficials militars d' aquesta plassa.

A l' arribada del general, tot seguit s' organísá la comitiva composta en primer lloch per la banda orquesta del Municipi, seguint després los individuos del Somatent formats y manats per sos cabos, portant per senyeras las gloriosas banderas dels Sants Mártirs y de la Verge quals penons figuraren en la famosa acció del Bruch y que eran portats per los primers cabo y subcabo del Somatent de nostra ciutat senyors de Auguet y Camins, seguint á continuació l' Excm. Sr. D. Gregori Valencia, oficialitat militar, Excm. Sr. Alcalde D. Pere Arderiu y tots los senyors regidors que componen nostre Municipi tancant la comitiva un piquet de guardias municipals.

Al sortir de la Casa Consistorial, en professó cívica se dirigí 'l corteig á la Basílica de Santa María de la Seu, ahont se celebrá un solemne ofici, contemplant lo pas de la comitiva nombrosa gentada plena d'entussiasmes que atentament se descubría al passar per son davant los gloriosos penons de la Verge y dels Sants Mártirs.

Magnífich y grandió aspecte presentava en aquells moments nostra Plassa Major al passar los honrats y valents individuos de nostre somatent, entre 'ls quals s'hi veyan nostres primers propietaris é hisendats, al costat de colrats pagesos que lluhían en sos caps la típica barretina.

¡ Aquesta es la verdadera democracia, la més hermosa germanó !

Arribats á la Seu, se penjaren las duas banderas en lo reixat de ferro del presbiteri en qual lloch ocuparen sitials de preferencia l' Excm. Sr. D. Gregori Valencia, l' Excm. Sr. Alcalde, regidors y autoritats militars, passant los cabos é individuos de Somatent á ocupar cadiras en lo clos destinat al efecte.

Nostra hermosísima Basílica estava profusament il-luminada y adornada com de costum en las festas principals. Rublerta d' una apinyada concurrencia, presentava un conjunt enlluernador, rich, majestuós.

Comensá tot seguit un solemne ofici á tota orquesta, celebrant lo Rt. Dr. Canudas y pronunciant un elocuent sermó lo jove y aventatjat orador fill de nostra ciutat, Rt. Dr. Pau Firmat, essent una viva llástima que en una festa tant trascendental per nostra terra al dirigirnos la paraula se valgués d' una parla forastera, impositada, com es lo castellá.

Si be al comensar sa peroració lo Rt. Dr. Firmat manifestá ho deya en castellá per deferencia á la autoritat militar representada en primer lloch allí pel Excm. Sr. General Sub-inspector del Cos de Somatents, creyem cap mal efecte hauría produhit lo sermó en nostra benvolguda llengua al Excm. Sr. D. Gregori Valencia essent com es lo gefe d' institució tant catalana com es lo somatent y majorment tractantse d' una festa com la que tingué lloch en conmemoració d' un fet gloriós qual importancia pertany entera á nostra estimada patria.

(*Se conclourá.*)

Noticias generals.

Lo passeig de Sant Roch en construcció, porta trassa de no acabar-se en tot lo present estiu; puig fa temps que hi treballa un home sol. Aquest oblit, per part de qui deuria cuidar dels passeigs públichs, es tant mes sensible quant aquest any en dit passeig no hi haurá ombra. Nosaltres hauriam preferit deixar lo camí tal com estava, que ja si passava bé ó malament. Y per haver de comensar las cosas, sens acabarlas en son degut temps, val mes no posarshi.

Lo passat diumenge tingué lloch en lo Centre Catalanista la reunió del gremi de traginers de Olot quedant aprobats los estatuts per lo qual deu regirse en lo successiu dit gremi.

També quedaren nombrats lo banderado y cordonistas pera la festa que celebrarán lo dia 29 del present mes, y per las noticias que tenim sembla que aquest any serán molt lluhidas en particular lo passant que acostaman fer cada any després de la benedicció del bestiar, pera lo qual son molts los agremiats y altres que, sense serho, se preparan per fer lluhir llurs cabalcaduras.

Molt nos plau que no desaparegan festas semblants, que á més de estrenyer la germanó dels agremiats, tant necessaria avuy que las individualitats son impotents devant las associacions, ofereixen un espectacle públich que desitjaríam anés acompanyat de gran cuidado porque ningú prengui mal.

La setmana passada s' han celebrat en lo col·legi de PP. Escolapios d' aquesta vila los examens de fi de curs dels alumnos matriculats á l' ensenyansa oficial. Avuy no podem donar noticia del resultat porque no la tenim peroensem ferho en lo número vinent.

Ahir va celebrar sa primera missa en la iglesia de Ntra. Sra. del Tura lo nou sacerdot mossen Joseph Puigdevall y Feu essent padrins sa germana D.ª Concepció Puigdevall de Castanyer y son oncle D. Ramón Feu y Tubau.

Ocupá la sagrada cátedra lo elocuent orador sagrat Dr. Almonacid, que digué un sermó digne en tots conceptes de la fama de que gosa. Presentá perfectament al sacerdot com á home de Deu y

home del poble, y llas d' unió entre un y altre, fent sobre aquest objecte observacions atinadíssimas y sobremanera originals.

Rebin lo nou sacerdot, sos padrins y parents nostre mes coral enhorabona.

La anunciada organisió del registre d' últimas voluntats en lo ministeri de Gracia y Justicia es ja un fet. La *Gaceta* ha publicat lo decret fixant las reglas á que ha de ser somesa la nova secció que al efecte s' crea en la Direcció general dels registres civils, de la propietat y del notariat, constituhint un dels negociats de la mateixa, y que comensará á tenir existencia legal lo primer de Mars vinent.

Desde dita fetxa queda derogat le real decret de 14 de Novembre de 1885 que organís provisionalment per vía d' ensaig lo registre d' últimas voluntats.

En los cinch anys trascorreguts s' ha anat observant lo creixent desenrotllo d' aqueix servey; los drets recaudats ja directament per la Direcció, ja en los colegis notariais, no sols cubrian los gastos de material y personal y altres anexos al plantejament de tot servey nou, sinó que venían deixant un remanent que descubria un gèrmen, sisquera fos petit, d' ingressos.

En lo que s' refereix á la percepció de drets per los certificats que s' expendeixin, queda subjecte aquesta dependencia á las lleys generals que regeixen la administració y contabilitat del Estat, experimentant, per consegüent, la fiscalisació y censura necessarias, y en lo que afecti al personal, s' estableix la oposició y l' exámen com condicions d' ingrés, per lo tant, com garantías d' idoneitat.

En lo essencial d' aquest servey no s' introduheixen altrás modificacions ab relació al dret de 1885 que las necessarias pera acomodar lo vigent á las prescripcions del nou Códich civil y á las variacions establertas per aquest en relació á la forma de manifestar y fer efectivas las últimas voluntats. En lo successiu, los drets que s' han d' abonar als notaris per las comunicacions y notas donant compte dels otorgaments y al Estat per la expedició de certificacions, se satisfarán en paper de pagos al Estat.

La direcció general dels registres queda autorisada pera dictar las disposicions necessarias pera l' exacte desenrotllament d' aquesta reforma.

En lo *Diario de Barcelona* hera llegit una revista de Madrit en la que 's condemnan las corridas de toros. L' article está escrit ab motiu d' haver ocasionat l' *espectacle nacional* tres morts y sis ferits aquestos darrers dies.

Un aplauso al colega.

Diu un periòdich de Málaga que las noticias del Marroch que allí 's reben, confirman la noticia de que l' emperador ha mort de una pallissa á son primer ministre.

Feya algun temps que li disgustava sa conducta, y recentment, no podent sufrirlo per mes temps cregué que lo millor era matarlo á cops de bastó.

Lo dia que en Europa se posés de moda aquesta especialíssima manera de fer una crisis, los aspirants á ministre disminuirian á bon segur d' un modo extraordinari.

S' anuncia la mort en Méxich del coronel Miquel López, que feu trahició al emperador Maximiliá posantlo en poder de Juárez.

López havia sigut un dels favoritos del emperador. Quan aquest li manifestá que la fortalesa de Querétaro no podia sostindre 's per falta de queviures, decidí obrirse pas á través de las tropas del enemich que sitiavan la plassa. Lo coronel López devia manar la sortida, pero 's presentá durant la nit en lo camp enemich, entregá al general Escobedo lo plan del emperador per la suma de set mil duros, é introduhint las forsas del enemich en la plassa feu impossible la fugida de Maximiliá.

Desde llavors López vivía retirat á Méxich, despreciat de sos conciudadans que l' anomenavan «lo traydor».

Ha comensat, davant los tribunals russos, en Sant Petersburg, lo curiós precés entaulat per un célebre metje contra un viudo inconsolable, venjatiu y al mateix temps de bon humor.

Lo viudo, atribuint la mort de sa esposa á las medicinas massa enérgicas que durant la malaltia li receptá lo metje, feu esculpir en la tomba de sa esposa totas las receptas firmadas per l' indicat doctor.

Aquest, al saberho, aná á visitar á son antich client, demanantli que cambiés la lápida de la sepultura.

Com lo viudo s' hi negá, lo metje 'l portá als tribunals acusantlo de difamació y exigiutli una indemnissació molt grossa per danys y perjudicis.

Segons la revista *Electrical World*, se enseja actualment en Boston un sistema de transport elèctric a gran velocitat, al que sos inventors han donat lo nom de *Portaelèctric*.

Consisteix lo sistema en fer circular un cilindro vuyt al llarch de una vía, en la que 's troban disposats successivament solenoides, qual acció sobre 'l cilindro s' exerceix durant un intèrval de temps molt curt, en lo moment en que s' acosta 'l cilindro a cada un d' ells.

La línia que serveix pera las experiències té una llargada de 900 metros, y forma un tancat ovalat. Presenta curvas de diferents radis, parts rectas y horisontals y rampas, lo mateix en las parts rectas que en las curvas. Una de las rampas es de 8 per 100 y l' altra de 11.

La vía está montada sobre un rabil continuu, que descansa sobre posts de 1 m, 25 d' alsada, distintas entre sí 1 m. 80. Damunt dels rahils y corresponentse ab cada una de las posts, se troban los solenoides formats per fi ferro del número 15, d' un pes total de 9 kilògrams, enrotllat sobre una armadura cilíndrica vuyda de 0 m. 275 de diàmetre interior.

Totas las armaduras quedan reunidas, superior e inferiorment, per medi de dos carrils disposats en lo mateix plano vertical, y que serveixen de guías al cilindro.

La vía de prova atravesa una estació central que conté una màquina de 20 caballs, y un dinamo Edeco pera la producció de la corrent.

La llargada total se recorre en minut y mitj, lo que dona una velocitat mitja de deu metros per segón. La acceleració màxima observada ha sigut de 1 m, 05 que si's hagués mantingut durant un minut hauria donat una velocitat de tres kilòmetros per minut; pero 'l perfil de la vía en la que s' han efectuat las experiències, no permet alcansar aquest resultat.

Un cirujá anglés ha descobert un remey eficás contra la verola, y es lo que segueix:

Quan la febre que produheix la verola ha arribat a son mes alt grau abans de que apareixi la erupció, 's froti al pit ab oli de cotó y un ungüent tartàric, lo qual fa que tota la erupció apareixi en aquella part del cos y no en la cara.

Per medi d' aquest tractament s' obté també que dita erupció sia completa impedint que la enfermetat ataquí los órgans interns.
